

ولاته يه کگرتووهکان خوی لهو پرهنسیپانه بهدور دهگریت که لهسهری دامهزراوه

ن/ جیمی کارتھر (سهرؤکی پیشوتی هئمریکا)

و/ حمسن جودی

hesen_cudi@yahoo.com

لهم سالانه دواییدا هستیکی پر له دله راوکیم سه بارهت بهزوریه سیاسه ته کانی حکومهت لهلا چه که ره بورو، ئه و سیاسه تانه هه ره شه لهو پرهنسیپانه ده کات که سه رجهم به ریوه به رایه تیبه کانی رابردووی هئمریکا به دیموکراتخواز و کوماریخواز هکانی به پییه و پیوه استبون.

لنه نیو ئه و پرهنسیپانه شدا، پرهنسیپی پیوه استبون به ناشتی و دادپه روری کومه لایه تی و ئابوری و ئازادی به سفیلیه کان و ده روه بره زینگه ییمان و ماق مرؤف. هروهها چهندین پیوه استداری میزووی دیکه ش رووبه رهوی هه ره شه بوته و که پیوه استن به پیدانی زانیاری راست به ها وو لاتیان و ریزگرتنی ده نگه جیاواز هکان و دابینکردنی ئوتونومی ناو خوی و له سر ئاستی ویلایهت و به پرسیاریتی داراییه و.

سه رکرده سیاسیه کانمان دهستبه ردانیان له رسکانی رسکخراوه نیوده ولتی به کان راگه یاندورو و نکوئی له رسککه وتنه جیهانیه کانی کون ده کن، له وانه ش ئه و رسککه وتنه پیوه استن به چه که ئه تو مییه کان و چاودیری چه که بایلولوزییه کان و سیسته می دادپه روری نیوده ولتی.

له بری ئه ریتی تایبەت به خومان له خاوهنداری تیکردنی ئاشتی و دکه رکی هرده له پیشنه نه ته و دیمان، مهگر ته نیا ئاسایشمان بکه و پیته مهترسی راسته و خووه، له بری ئه و سیاسه تی "جهنگ" یان راگه یاندورو، که ماق ته واویان پیده دات یه کلاهنه هیرش بکنه سه ره لاتانی دیکه، کاتیکیش ناکوکی گه ورde له گه ل و لاتانی دیکه دا هه بیت، ئیدی ئه و لاتانه له ئاستی جیهاندا بهر نه فهتیان دمدهین و خومان له هر گفتوجویه کی راسته و خو به مه بھست چاره سه رکردنی مملانییه کان به دور ده گرین.

سه ره رای ئه و خرجیانه ئه و سیاسه تانه پیویستیان پییه همیه، که چی سه رکرده مه زنه کانی هئمریکا هه موو هه و لیک بو ئه و ده دهن زالبونی ئیمپراتوریتی له سه رتپاک جیهان پراکتیزه بکه.

تمه اوی ئه و سیاسه ته "شورشگیریانه" له سر دهستی ئه و که سانه داریزراوه که له و باوده دان نابن ده سه لاتی زبه لاحی و لاته که مان له سنوریکدا را پوهستی، ئه مه له کاتیکدا هیزد کانمان لیره و له وی گلاوده نیو چهندین شه رده و و لاته که مان رووبه رهوی هه ره شه تیر قریستیه کان ده بیت و ده، ئیدی دهسته و ازهی "ئیوه له گه ل ئیمهن یان دزمان" شوین پیکهاتی هه و ها و پهیمانی تیکیه گرتوتمه و که له سر بنه ما لیکه یشتی روونی به رژه وندییه ها و بھش کان، له وانه ش رووبه روه بونه وهی هه ره شه تیر قریز بونیاندراروه.

پیدراویکی دیکه ش که جیگه دله راوکیه له و دهدا خوی ده بینیت و که به پیچه وانه ئه و کاتانه تییدا دو و چاری قمیرانی نه ته و دیهی ده بونه وه، ئه مرو باری مملانییه که بشیوه کی سنووردار که و ته سه رشانی ژماره کی که م لمزنان و پیاوانی دلیر که بو چهندین جاره بو شه ده نیر درینه زلکاوی ئیراھه و. به لام

ئه وانه دیکه و لاته که مان هیچ هه و لیکیان لیخا خوازی، ته نانه هه موو هه و لیک بو شارنه وهی خه ساره ته کان و که مکرنه وهی هو شیاری گشتیان، ده دهن.

هروهها له بری هه لسنه نگاندنی رولمان و دک پاله وان له گوره پانی مافه کانی مرؤف ئیستا ده بینن ئازادی بیه کانی سفیلیتی و تایبەتمه ندیتی تاک، به گویره هه ندیک بپگهی جه تکراوی نیو یاسای نیشتمانی، به شیوه کی بیز لیکار و پیشیلدگریت.

ئه وهی زیاتر جیگه دله راوکیه، له راستیدا و لاته یه کگرتووهکان له رسککه وتنه کانی ژنیف پاشگمز بوته و له ئیراق و ئه فغانستان و که نداوی گوانتمامو ئه شکه نجه به کار دینی. هه لبته زور بیزراو دیتیه به رجاو که سه ره و جیگری سه ره و جه خت له سر ئه و ده که نه و ده ده بیت ده گای هه والگری هئمریکی (CIA) ئازادی ته واویان له ئه نجام دانی تاوانی "هه لسوکه و سزادانی دره ندییانه و نامروقانه یان ناب پوه برهانه" دزی ئه و که سانه هه بیت که له زیر پاراستنی و لاته یه کگرتووهکان دان.

هروهها له بری که مکرنه وهی پشتبهستنی و لاته یه کگرتووهکان به چه که ئه تو مییه کان و بېرلا و بونی له داهاتوودا، جه ختمان له سر ماق خومان له پاراستن و به رفراونکردنی عه مبارکانمان کرد و ته و پاشانیش نزیکه سه رسککه وتنه کانی تایبەت به چاودیری چه که ئه تو مییه کانمان هه لوه شاند و ده و یان سه رپیچیمان لییان کردووه، ئه مه له حبیاتی ئه و پهنجا ساله دوایی که دانوستان ده تییدا کردووه، به رادیه ک بو و نه یه کیک له و گوناھباره سه ره کیانه بھر پرسیاریتی به ربلاؤ چه که ئه تو مییه کانمان له ئه ستودایه.

سه بارهت به مه سه لهی پاراستنی دهور و برهی زینگه یشمان، ئه وا له ساتی ئیستادا لیی دوورگه وتنه وه، ئه مه ش دوابه دوای ملکه چکردنی حکومهت بو فشاری سیاسی له رووی پیشہ سازی په ترؤلی و کومه لیک فشاری دیکه بھ هیزدهه هات، له ماوهی ئه و پیتچ ساله دواییدا چهندین حالمتی ترسنگی پیس بونی زینگه بی له ناستی نیشتمانی تو مارکراوه و له میانه ئه مه شدا تاراده که شه رمه زارکردنی کی گشتگیری دزی سیاسه تی زینگه بی و لاته یه کگرتووهکان له جیهاندا له ئارادیه.

حکومه‌تەکان لەریگەی بەخشینى بىۋىنە بۇ بەرژەوەندى دولەمەندەکان بەرسىيارىتى باجگرى پشتگۈز خستووه، ئەمە لەکاتىكدا خىزانە كرييکارىيەكانى ئەمەركىاپ پشتگۈز خستووه و مۇوجەتى تايىبەتى سالانەتى نەندامانى كونگرىسى بۇ 30000 دۆلار بەرزىكىدۇته و، ئەمە لەکاتىكدا رادەتى نىزمى كرىيى لە 5.5 دۆلار لەکاتىزمىرىكدا راوهستاندبوو (نزمەتىن كرييە لەۋلاتە پىشەسازىيەكاندا).

من بەھۇى گۇرۇنى بىنچىنەيى لەزۇر مەسەلەتى پەرسىندا نىگەرانى، ئەم نىگەرانىيەم چەندە پەيوەندى ئەمە بەھۇى دىكەوە تىكىدەچېزى زياتر دەبىت. لەزىز رۆشتانىي دۆخى ولاتە يەكگەرتۇوەكان وەك زەھىزىكى تەنبا لەجىهاندا پىۋىستە وەك پالەوانى ئاشتى و ئازادى و مافەكانى مەرۋە لىي بىروانلىكى، كە نەدەشكى و نە دەھەزى.

لەسەر ولاتەكەمان وا پىۋىست دەكەت كەبىيەتە ئەو تەھورەتى كەوا گەل و نەتەوەتكانى دىكە لەدەوريدا كۆبىنەوە بۇ بەرەنگاربۇونەمۇدى ئەو هەۋاشانەتى دەھەزى ئاسايشى جىبهان ئاراستەتى گەرتۇوەتە لەپىتناو ھەممەرنگىرىنى چۈنایەتى دەرۇوبەرى ژىنگەبىي ھاوبەشمان. ئىدى كاتى ئەوەتەتەن دابەشبوونە سىاسىيە قۇولۇن و تىكىدەتى سىستەمى نىيۇ ولات چارەسەر بىرىت، بۇ ئەمە ئەمەرىكىيەكان لەسايەتى پەيوەستبۇونى گەشتىدا يەكگەرتۇوبىن بۇ ژياندەنەمۇدى ئەو بەھە ئەخلاقى و سىناسى و مېزۇووبىيانەتى لەمەيىانە 230 سالى ئەم دوايىيە بۇنىيادمان ناوه.

* لە "كلارىن" ئەرجەنتىنەتىنەن وەرگىراوە